

Lars Bergström

Moral och giltighet

Man vill gärna att de moraliska åsikter man omfattar skall vara korrekta, att de skall ha någon form av *giltighet*. Men vilken form av giltighet är av intresse här. Denna och angränsande frågor har Harald Ofstad diskuterat i flera av sina senare skrifter, bl a i kapitel 9 i boken *Ansvar och handling*, Stockholm 1982. Jag skall här utgå från detta kapitel, och jag skall försöka föra hans diskussion vidare på några punkter.

1. Giltighetsproblemet

Ofstad hävdar att etikens giltighetsfråga – dvs frågan om vilka moraliska normer och värderingar som är giltiga – är ett ”spörsmål av grundläggande mänsklig betydelse” (s 165). Ty om vi har grundat vårt liv på normer och värderingar som inte är giltiga, ”så har vi grundat vårt liv på en felbedömning. Vi har behandlat oss själva och andra annorlunda än vi borde, och vi har ingen möjlighet att korrigera felen” (s 165).

Detta är inte alldeles självklart. Antag att M_1 och M_2 är två oförenliga moralsystem (=system av moraliska normer och värderingar), samt att M_1 är giltigt och M_2 är ogiltigt. Antag vidare att jag har grundat mitt liv på M_2 . Härav följer inte att jag har handlat annorlunda än jag borde.

Delvis spelar det här roll vad ”grundat” betyder. Om det att jag har ”grundat mitt liv på M_2 ” betyder att jag har *försökt* tillämpa M_2 i mitt handlande, så är det ju fullt möjligt att jag inte riktigt har lyckats, och att jag i realiteten har råkat handla i enlighet med M_1 , dvs så som jag borde ha handlat. Men även om det betyder att jag faktiskt alltid har *handlat* i enlighet med M_2 , så är det möjligt att jag också alltid har handlat i enlighet med M_1 . Ty M_1 och M_2 behöver ju inte ge oförenliga

direktiv i varje situation. Tvärtom är det väl så, att många av de moral-system som föreslagits i historien ger precis samma utslag i en mängd fall. Kanske har M_1 och M_2 givit samma utslag i alla de situationer som jag har varit konfronterad med.

Men det är ändå klart att vårt intresse för moraliska system blir akut just i de fall där de tycks peka åt olika håll. Här är det av praktisk betydelse för oss att veta vilket som är giltigt. Och det som då är viktigt för oss är inte så mycket det att vi försöker handla enligt det system som är giltigt, utan att vi faktiskt handlar enligt detta system.

En fråga som då uppstår är följande: Vad skall "giltigt" betyda i detta sammanhang? Vilken sorts giltighet är vi ute efter?

Det mest närliggande svaret på denna fråga är, att giltighet här skall uppfattas som något vi kan kalla *enkel sanning*, eller *sanning i den enkla betydelsen av "sanning"*. Denna betydelse kan, för våra syften, klargöras genom exempel. Sålunda är t ex normen att personen P bör utföra handlingen H sann i den enkla betydelsen om, och endast om, P bör utföra H . Allmänt kan man kanske säga att påståendet att ett visst omdöme är sant i den enkla betydelsen är identiskt med (eller åtminstone ekvivalent med) detta omdöme.

Harald Ofstad tycks delvis själv använda termen "giltigt" för att beteckna sanning i denna enkla betydelse. Det gör han åtminstone när han introducerar själva giltighetsproblematiken. Han ger då följande exempel:

Vi är ställda inför en situation S som omfattar två handlingsalternativ: H_1 och H_2 . Vi kan inte göra bägge och frågan blir då om det är H_1 eller H_2 som bör göras eller – uttryckt på ett annat sätt – om det är den partikulära normen " H_1 bör göras i S " eller om det är normen " H_2 bör göras i S " som är giltig (s 164, min kursivering).

Frågan om en viss norm är giltig (i denna mening) är alltså helt enkelt frågan om den bör efterlevas. Konstigare än så är det inte. Detta passar också bra ihop med vad jag nyss har sagt om den praktiska betydelsen av att veta vilket moralsystem som är giltigt. Om vi är intresserade av att handla i enlighet med det moralsystem som är giltigt – i betydelsen sant i enkel mening – så innebär detta helt enkelt att vi är intresserade av att handla så som vi bör handla. Detta är en mycket rimlig tolkning.

2. Metanormproblemet

Men Ofstad nöjer sig inte med denna tolkning. Han nämner den inte ens. Tvärtom inför han en lång rad andra tolkningar (s 166) som bakgrund till en diskussion av det han kallar "metanormproblemet", dvs följande fråga: "I vilken betydelse (om någon) av 'giltig' är giltigheten av en norm eller värdering ett avgörande skäl till att den ideellt sett bör accepteras?" (s 165). I fortsättningen skall jag diskutera matanormproblemet och Ofstads förslag till lösning av det.

För att förstå vad metanormproblemet går ut på måste vi förstå vad det innebär att ett etiskt omdöme (en norm eller värdering), E , "ideellt sett bör accepteras". Det är inte självklart. Redan termen "acceptera" kan kanske tolkas på flera sätt. Jag skall här nämna tre:

Att acceptera₁ E =att tro eller anse att E är sant i den enkla betydelsen.

Att acceptera₂ E =att försöka tillämpa E i sitt handlande och i sina moraliska överväganden.

Att acceptera₃ E =att faktiskt handla i överensstämmelse med E .

Jag tror att Ofstad använder "acceptera" i den första betydelsen. De två andra är mindre närliggande rent språkligt sett, och de tycks dessutom inte kunna tillämpas på alla moraliska omdömen. Det verkar t ex nonsens att säga att jag accepterar₂ omdömet att Karl XII borde ha hållit sig hemma i Sverige, eller att jag accepterar₃ omdömet att Hitler var en skurk. Betydelseerna 2 och 3 passar nog bara i samband med generella normer eller normer som riktar sig till just den person vars accepterande man intresserar sig för.

Skall man säga att det att E är sant i den enkla betydelsen är ett tillräckligt skäl för att acceptera₁ E ? Förmodligen inte. Ty det är väl fullt möjligt att vi inte bör tro på vissa omdömen trots att de är sanna; det vore kanske skadligt med tanke på att världen ser ut som den gör. Ofstad skriver:

En handlingsutilitarist kan komma fram till att han bör acceptera E trots att E är falsk eller ogiltig därför att accepterandet av E har bättre konsekvenser än förkastandet av den. Och liknande slutsatser kan andra komma till, t ex därför att de befinner sig i situationer där det är nödvändigt att kompromissa (s 167).

En "handlingsutilitarist" är väl en person som accepterar₁ handlingsutilitarismen, och som alltså anser att man bör handla så att kon-

sekvenserna blir de bästa möjliga. Enligt handlingsutilitarismen bör alla acceptera₃ handlingsutilitarismen, men det är enligt denna doktrin fullt möjligt att somliga personer (kanske de flesta eller t o m alla) inte bör acceptera₂ handlingsutilitarismen. Och om nu det att acceptera₁ en åsikt alls är en handling, så kan det också tänkas att handlingsutilitarismen (tillsammans med sanna empiriska premisser) implicerar att somliga personer inte bör acceptera₁ handlingsutilitarismen.

Men kanske kunde man tycka att om handlingsutilitarismen är sann (i den enkla betydelsen), så är detta ett skäl till att den bör accepteras₁ ”ideellt sett”. Ofstad skriver:

När jag talar om att *E* ideellt sett bör accepteras, tänker jag mig att *E* bör accepteras om vi enbart tar hänsyn till *E*'s giltighet, t ex dess sanning, och håller kompromisser och världens moraliska ofullkomlighet utanför (s 167).

Jag tror att detta kan tolkas ungefär så här: att *E* ”ideellt sett bör accepteras” betyder att *E* bör accepteras₁ om man bortser från konsekvenserna av att *E* accepteras₁. Ur just handlingsutilitaristisk synpunkt är det egentligen ingenting som bör göras om man bortser från konsekvenserna, men för den som vill tro på det som är sant – och vem vill inte det – kan det te sig rimligt att hävda att sanningen hos *E* är ett avgörande skäl till att acceptera₁ *E* ideellt sett.

Men Ofstad tycks vilja förneka detta. Han diskuterar visserligen inte direkt sanning i den enkla betydelsen, utan inför en rad mer komplicerade sanningsbegrepp. Men alla dessa tycks vara logiskt starkare än – och alltså innehålla – det enkla sanningsbegreppet. Om man, som Ofstad, förnekar att sanning i de starkare betydelseerna är tillräcklig för något, så måste man därför också förneka att sanning i den svagare, enkla betydelsen är tillräcklig för detta. Eftersom han t ex förnekar att ”Om *E* är sann a priori, så bör *E* ideellt sett accepteras” är en acceptabel metanorm (s 175), så måste han också förneka att ”Om *E* är sann (i den enkla betydelsen), så bör *E* ideellt sett accepteras” är en acceptabel metanorm.

Ofstads argument för denna ståndpunkt är inte att moraliska omdömen skulle sakna sanningsvärde. Han menar i själva verket att det är logiskt möjligt att vissa moraliska omdömen är sanna. Men han påpekar att ett omdömes sanningsvärde ”beror på hur världen är. Det beror inte på om människor eller andra levande varelser tycker om att världen är sådan” (s 175). Härav följer, menar han, ”att vi inte har någon garanti för att en sann etisk utsaga inte kan vara negativ till

levande varelser” (s 175). Och han anser slutligen att vi inte bör acceptera etiska omdömen som är negativa till levande varelser.

Men detta är, såvitt jag förstår, inte övertygande. För det första: Ofstad skulle säkert hålla med om att etiska omdömen kan vara fullt acceptabla trots att de är negativa till *vissa* människor. Exempelvis skulle han säkert godta omdömet ”Hitler var en skurk”, vilket väl är negativt till Hitler. Likaså skulle han säkert hålla med om att en handling kan vara moraliskt riktig trots att den missgynnar *några* av dem som berörs av den, och i sådana fall skulle då normen att handlingen bör utföras kunna vara acceptabel trots att handlingen i viss mening är negativ till somliga levande varelser. Man kunde tro att ett acceptabelt etiskt omdöme enligt Ofstad inte får vara ”negativt till levande varelser” i den meningen att konsekvenserna av att handla i enlighet med det på det hela taget – eller totalt sett – skulle bli sämre för levande varelser (ur dessas synpunkt) än de annars hade kunnat vara. Men en sådan begreppsbildning skulle Ofstad säkerligen underkänna som alltför utilitaristisk (jfr text ss 55–56). Frasen ”negativ till levande varelser” måste nog här tolkas på ett betydligt starkare sätt. Jag skall emellertid inte försöka reda ut vilken tolkning som är den rimligaste; jag tror inte att det är så viktigt för mitt resonemang. Men jag har ändå velat antyda vissa komplikationer som tycks uppstå här.

För det andra: Ofstads tes att ett omdömes sanningsvärde inte är beroende av vad levande varelser tycker eller känner förefaller inte helt riktig. Den tycks inte gälla för alla omdömen. Exempelvis är ju sanningsvärdet hos påståendet ”Levande varelser tycker inte om att bli sjuka” beroende av vad levande varelser tycker. Och moraliska omdömens sanningsvärden (i den enkla betydelsen) kan väl också vara beroende av vad levande varelser tycker, eller åtminstone av vad de känner och vill. Det visar inte att själva sanningsbegreppet i så fall skulle vara antropocentriskt, som Ofstad antyder (s 176). Snarare visar det väl att moraliska fakta är – som man brukar säga – ”supervenienta” på (ungefär: bestämda av) vissa andra fakta, bl a då fakta om hur levande varelser reagerar i olika situationer. Detta är fullt förenligt med att moraliska omdömens sanningsvärlden ”beror på hur världen är”. Hur levande varelser reagerar är ju för övrigt något som ingår i hur världen är.

Det kan kanske vara klagörande att här skilja mellan två betydelser i vilka ett omdömes sanningsvärde kan vara ”beroende av vad vi

tycker". En betydelse är den som jag antytt ovan: omdömet sanningens värde är beroende av dess innehåll, och innehållet är i sin tur förknippat med vad vi tycker. En annan betydelse är denna: omdömet sanningens värde är bestämt av om vi *vill* eller *anser* att det är sant eller falskt (i den enkla betydelsen). I denna mening – till skillnad från den tidigare – kan vi säga att sanningens värde hos påståendet "Levande varelser tycker inte om att bli sjuka" *inte* är beroende av vad vi tycker. Påståendets sanningens värde är oberoende av vad vi tycker om detta sanningens värde, men det är inte oberoende av vad vi tycker om att bli sjuka. Moraliska omdömens sanningens värden är nog "oberoende av vad vi tycker" i den andra betydelsen. Antag t ex att Hitler var en skurk. Då är omdömet att Hitler var en skurk sant (i den enkla betydelsen). Och det är då sant, även om vi skulle önska att det vore falskt (vilket vi väl gör) och även om vi skulle tycka att det är falskt (vilket vi väl inte gör). Detta är, såvitt jag kan se, helt i sin ordning. Nog bör väl etiska omdömens sanningens värden vara "oberoende av vad vi tycker" i *denna* mening.

Låt oss säga att ett omdömes sanningens värde – liksom också själva omdömet – är *objektivt* om det är "oberoende av vad vi tycker" i denna andra mening. Jag tror att när Ofstad talar om sanning i "aristotelisk" betydelse (s 177), så menar han ungefär detsamma som sanning i den enkla betydelsen *plus* objektivitet. Det verkar inte rimligt att påstå att själva detta aristoteliska sanningens begrepp är antropocentriskt. Tvärtom tycks det ju lägga vikt vid en verklighet som är oberoende av oss. Men antag då, för att anknyta till Ofstads exempel, att vi hävdar att omdömet "Lycka har egenvärde" är sant i denna aristoteliska mening. Har vi då gjort oss skyldiga till ett sorts antropocentriskt önsketänkande (givet att det är bättre för oss att omdömet är sant än att det är falskt)? Ja, det har vi kanske gjort, men jag har svårt att inse att detta i så fall skulle vara något större fel. Det vore väl betydligt konstigare, och egentligen minst lika antropocentriskt, om vi i stället hävdade att lycka har egenvärde bara så länge som vi (=de flesta?) vill eller anser att lycka har egenvärde.

För det tredje: rimligheten hos Ofstads premiss att man inte bör acceptera etiska omdömen som är negativa till levande varelser förefaller också att vara beroende av vad man då menar med ordet "acceptera". Jag håller med om att man inte bör acceptera₃ etiska omdömen som är negativa (i någon utilitaristisk eller liknande mening) till levande varelser. Förmodligen bör väl sådana omdömen

inte heller accepteras₂. Kanske bör de inte ens accepteras₁ – men detta är betydligt mindre självklart. Och det är i alla händelser utomordentligt svårt att inse varför man inte borde acceptera₁ sådana omdömen *ideellt sett*, givet att de är sanna. Det är ju bara denna sista tolkning som är av betydelse i samband med Ofstads metanormproblem. Och såvitt jag förstår kan man väl *ideellt sett* acceptera₁ vilket sant omdöme som helst, dvs om man bortser från alla konsekvenser och enbart tar hänsyn till omdömets giltighet eller sanning.

3. Argumentativ status

Det Ofstad vill sätta i stället för sanning är det han kallar ”argumentativ balans eller status”. Han anser att följande metanorm är acceptabel: ”Om E har bättre argumentativ balans eller status är något annat alternativ E_x , så bör E ideellt sett accepteras” (s 180). Jag skall i fortsättningen använda termen ”status” som förkortning för ”balans eller status”. Att E har bättre argumentativ status än E_x betyder ungefär att E är mer välgrundad än E_x , att E är mer rationellt försvarbar, eller att de argument som finns ger ett starkare stöd till E än till E_x .

Ofstad menar nog inte att E ideellt sett bör accepteras om E har bättre argumentativ status än *något* alternativ. Det verkar orimligt svagt. Vilket etiskt omdöme vi än betraktar, så kan vi förmodligen med litet fantasi konstruera ett alternativ till det – dvs ett annat etiskt omdöme som är oförenligt med det första – som har sämre argumentativ status än det första. Och dessutom kan oförenliga omdömen uppfylla villkoret. Exempelvis skulle nog både ”Lycka är det enda som har egenvärde” och ”Lycka har egenvärde, men det är inte det enda som har egenvärde” enligt Ofstad ha bättre argumentativ status än ”Lycka har inget egenvärde”. Bör då bägge ideellt sett accepteras? Det kan han ju inte mena. Vad han menar är säkerligen att E ideellt sett bör accepteras om E har bättre argumentativ status än *varje* alternativ, dvs om E har vad vi kunde kalla *maximal argumentativ status*.

Den betingelse som enligt Ofstad skall vara uppfylld för att E ideellt sett bör accepteras kan alltså uttryckas med omdömet ” E har maximal argumentativ status”. Med tanke på vår tidigare diskussion ligger det då nära till hands att fråga sig om omdömen av denna typ kan vara sanna. Om svaret är ja, så skulle Ofstad ändå mena att vad vi

ideellt sett bör acceptera är beroende av vad som är sant. Men detta passar illa ihop med vad han tidigare sagt om att sanningen ”är likgiltig för mänskliga intressen” (s 175) och därför inte bör få avgöra vad vi bör acceptera. Å andra sidan: om svaret är nej, så är det svårt att se att Ofstad alls har angivit någon betingelse under vilken moralomdömen ideellt sett bör accepteras.

Detta dilemma kan kanske luckras upp genom att vi antar att Ofstad menar att omdömen om argumentativ status hos etiska omdömen kan vara sanna i den enkla betydelsen men inte i den aristoteliska betydelsen. Det innebär i så fall att de skulle vara *subjektiva* (i betydelsen: icke objektiva). Deras sanningsvärden skulle då vara beroende av om vi vill eller tycker att de är sanna respektive falska. Men vilka är ”vi” här? När det gäller frågor om etiska omdömens argumentativa status råder det ju mycket delade meningar, och Ofstad skulle säkert inte vilja hävda att majoriteten, eller någon särskild mindre grupp, definitionsmässigt skulle ha monopol på sanningen i dessa frågor.

Vad jag här har sagt visar, tror jag, att det finns rätt allvarliga problem med Ofstads förslag till metanorm. Men även om jag skulle ha fel i detta, så tycker jag mig se ett annat skäl att förkasta denna metanorm, nämligen att maximal argumentativ status är en alldeles för svag betingelse: E kan ha maximal argumentativ status trots att nästan ingenting talar för E – nämligen om ännu mindre talar för dess alternativ – eller trots att E endast har obetydligt bättre argumentativ status än sin närmaste konkurrent. I dessa fall verkar det onödigt och orimligt att acceptera₁ E . Det vore då bättre att varken acceptera₁ E eller dess alternativ, vilket ju är fullt möjligt. I detta avseende finns det en skillnad mot handlingsalternativ, ty i fråga om handlingsalternativ måste man alltid utföra något, även om det bara innebär att man inte gör något alls. Men man måste inte tro på ettdera av två oförenliga påståenden.

Emellertid skulle kanske Ofstad här invända att jag har missförstått hans metanorm: han kunde kanske hävda att ”acceptera” skall tolkas som ”acceptera₃” och inte som ”acceptera₁”. Han skriver nämligen på ett ställe:

Skall vi ta ställning till huruvida vi skall acceptera E , kan vi inte komma till slutsatsen: ”Jag förkastar E men accepterar inte någon annan etisk utsaga i stället”, ty vi accepterar någon annan. Om inte i ord så i varje fall i våra handlingar eller underlåtelse (s 180).

I åtminstone detta sammanhang tycks han alltså med "acceptera" mena något i stil med "acceptera₃".

Men om Ofstads metanorm skall tolkas i termer av "acceptera₃", så kan den ifrågasättas på ett annat sätt. Antag att en viss norm är sann i den enkla betydelsen. Följer det härav att den har maximal argumentativ status? Om svaret vore ja, så borde man ju enligt Ofstad acceptera normer som är sanna. Men det menar han ju inte, och det är även bortsett från detta svårt att tro att svaret skulle vara ja. Alltså bör väl svaret vara nej. Men det förefaller självklart att man bör acceptera₃ varje norm som är sann i den enkla betydelsen. Om t ex normen "Man bör hjälpa varandra" är sann i den enkla betydelsen, så följer härav att man bör hjälpa varandra – och härav följer i sin tur att man bör acceptera₃, dvs efterleva, denna norm, eller m a o att man bör hjälpa varandra. Om en sann norm inte har maximal argumentativ status, så måste något alternativ till den ha det. Därför tycks det kunna finnas normer som har maximal argumentativ status, men som ändå inte bör accepteras₃. Detta talar emot denna tolkning.

En annan svårighet med denna tolkning är att det verkar så egenomligt att fråga sig vad man *ideellt sett* bör acceptera₃. Ty det verkar närmast omöjligt att ta ställning till hur man bör handla om man helt skall bortse från handlandets konsekvenser. Jag tror därför att min tidigare tolkning av Ofstads metanorm – i termer av "acceptera₁" – trots allt är den rimligaste. Och då tycks mina tidigare motargument kunna användas.

4. Avslutning

Ofstad tycks som synes förutsätta att man ideellt sett *bör* acceptera₁ vissa etiska omdömen. Denna förutsättning har jag hittills godtagit, men jag måste erkänna att den bekymrar mig. Till stor del beror detta på att jag inte riktigt vet hur den skall tolkas. Menar Ofstad t ex (1) att det är allas vår *moraliska skyldighet* att tro på vissa omdömen, eller (2) att det är *rationellt* av oss att göra det, eller kanske bara (3) att det *vore bra* om vi gjorde det?

Jag skall inte diskutera detta i detalj; låt mig bara säga att jag anser (2) vara det rimligaste alternativet. Jag tänker mig då att "rationellt" skall tas i en rätt stark mening: ungefär så att vad som är rationellt är vad förnuftet kräver, inte bara vad som är förenligt med förnuftet.

Med andra ord: det är ”rationellt” att tro på E om, och endast om, det vore irrationellt att inte tro på E . Med denna tolkning är jag beredd att acceptera Ofstads förutsättning. Då blir det också rimligt att – som Ofstad gör – koppla denna till förekomsten av *skäl* för och emot omdömena i fråga. Vi bör bli därför förkasta den metanorm som utpekar sanning som den relevanta betingelsen. Ty det faktum att E är sant visar ju inte att det vore irrationellt av oss att inte tro på E . Att E är sant är ju fullt förenligt med att vi inte har några skäl att tro detta.

Men givet tolkning (2), så måste nog en plausibel metanorm relativiseras till personer – ty vad som är rationellt för en person att tro tycks delvis bero på vad han för övrigt tror, och detta kan variera från en person till en annan. Ofstad uttrycker sig visserligen som om skäl och argument vore något som har objektiv existens, oberoende av vad vi tror eller vet. Han säger t ex på tal om två omdömen som han kallar ”(a)” och ”(b)”:

För att ha kunskap om (a)’s och (b)’s argumentativa status måste vi bli ha kunskap om alla argument för och emot dem. Sådan kunskap har vi inte och vet därför inte vilken argumentativ status (a) och (b) har (s 188).

Men om ”argumentativ status” skall tolkas på detta objektiva sätt, så har vi därmed ett ytterligare argument mot Ofstads metanorm. Att E faktiskt har maximal argumentativ status (oberoende av vad vi tror) visar ju inte att det vore irrationellt av någon bestämd person P att inte tro på E . Ty P kanske inte känner till – och kanske inte ens kan känna till – de skäl som talar för E , och då tror han kanske inte heller att E har maximal argumentativ status. I detta läge behöver det inte vara irrationellt av honom att inte tro på E .

En bättre variant av Ofstads metanorm vore kanske därför följande: ”Om P anser att E har maximal argumentativ status, så vore det irrationellt av P att inte acceptera₁ (ideellt sett)”. Men även detta blir för starkt av skäl som jag nämnt i sektion 3 ovan. Kanske vore då detta förslag bättre: ”Om P anser sig ha avgörande skäl att acceptera₁ E , så vore det irrationellt av P att inte acceptera₁ E (ideellt sett)”. Denna metanorm verkar plausibel, men kanske litet platt. Detsamma kan sägas om motsvarande metanorm i termer av sanning: ”Om P anser att E är sant, så vore det irrationellt av P att inte acceptera₁ E ideellt sett”.

Men om utbytet av denna jakt på metanormer blir magert, så gör kanske detta inte så mycket ur moralisk synpunkt. Ty det är kanske inte så viktigt vad vi ideellt sett bör acceptera₁. Betydligt viktigare är väl frågan vad vi i verkligheten, och inte bara ideellt sett, bör acceptera₂ och acceptera₃. Jag har tidigare hävdad att vi bör acceptera₃ normer som är sanna i den enkla betydelsen. Frågan om vad vi bör acceptera₂ är svårare att besvara på ett så allmänt sätt. Här får man kanske räkna med att svaren bör vara delvis olika för olika kulturer och samhällen, och kanske också för olika personer och situationstyper. Men om man kunde veta vilka normer som är sanna i den enkla betydelsen, så visste man också svaret på denna fråga – eftersom den är normativ.

Den typ av ”giltighet” som är av primärt intresse i moral är alltså, såvitt jag kan förstå, sanning i den enkla betydelsen. Huvudproblemet inom normativ etik är ju också att försöka ta reda på vilka moraliska omdömen som är sanna eller giltiga i denna mening.